

ІДЕЇ СОФІЇ РУСОВОЇ ЩОДО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Пахомов Ілля

старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Національної Академії педагогічних наук України

У сучасних умовах реформування професійної освіти України особливої ваги набуває проблема формування соціально відповідального педагога, здатного не лише передавати професійні знання, а й виховувати громадянську свідомість, моральні цінності та соціальну активність молоді. У цьому контексті вагомими залишаються педагогічні ідеї Софія Русова, які мають значний потенціал для осмислення й упровадження в сучасну освітню практику.

Метою дослідження є аналіз поглядів Софії Русової на роль педагога в суспільстві та визначити їх значення для розвитку соціальної відповідальності педагогів професійної освіти.

Основними положеннями педагогічної спадщини Софії Русової є: гуманістична спрямованість, національний характер, єдність навчання та виховання, особистий приклад педагога, демократичний стиль педагогічної взаємодії педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Щодо гуманістичної спрямованості педагогічного процесу у закладах професійної освіти, Софія Русова розглядала виховання як процес формування гармонійної, національно свідомої, морально зрілої особистості. Педагог, на її думку, повинен бути носієм високих духовних цінностей і прикладом соціально відповідальної поведінки.

Сучасна професійна освіта орієнтується не лише на формування фахових компетентностей, а й на розвиток особистості здобувача освіти, його моральної

культури, громадянської свідомості та соціальної активності. У цьому контексті особливої ваги набуває педагогічна спадщина Софії Русової, яка обґрунтувала гуманістичні засади виховання та навчання.

Софія Русова розглядала здобувача освіти як найвищу соціальну цінність. Вона наголошувала, що освіта має будуватися з урахуванням природних здібностей, інтересів та індивідуальних особливостей її здобувача. У закладах професійної освіти це означає необхідність індивідуалізації освітнього процесу та створення умов для самореалізації кожного здобувача освіти.

На думку Софії Русової, педагогічний процес не може обмежуватися передачею знань. Він має формувати духовно багату, відповідальну особистість. У професійній освіті це передбачає виховання професійної етики, культури праці, поваги до людської гідності. Також вона виступала за партнерські стосунки між педагогом і здобувачем освіти, засновані на довірі, повазі та співпраці. Такий підхід у професійній освіті сприяє розвитку самостійності, ініціативності та критичного мислення майбутніх фахівців.

Особливо вона підкреслювала значення національного виховання як складника гуманістичної педагогіки. Формування професіонала, на її переконання, має поєднуватися з вихованням громадянина, який усвідомлює свою культурну ідентичність та соціальну відповідальність. Причому гуманістична спрямованість педагогічного процесу, на її думку, можлива лише за умови високої моральної культури самого педагога. Педагог професійної освіти має бути прикладом толерантності, справедливості, поваги до гідності кожної людини.

Щодо національного характеру професійної освіти, вчена наголошувала на необхідності виховання громадянина, відданого своєму народові та державі. Соціальна відповідальність педагога полягає у збереженні культурної спадщини, формуванні національної ідентичності здобувачів освіти. Також вона підкреслювала нерозривність професійної підготовки та морального виховання здобувачів освіти. Для сучасного педагога професійної освіти це означає

відповідальність не лише за формування фахових компетентностей, а й за розвиток етичної культури майбутніх спеціалістів.

Важливим аспектом позитивного впливу на здобувачів освіти Софія Русова вважала особистісний приклад педагога. Однією з провідних її ідей є вимога до педагога бути моральним авторитетом. Соціальна відповідальність педагога реалізується через особисту позицію, активну громадянську діяльність, педагогічну етику.

Також особливу увагу вона звертала на демократичний стиль взаємодії як між педагогами, так і між педагогами та здобувачами освіти. Софія Русова виступала за повагу до особистості здобувача освіти, розвиток її самостійності та критичного мислення. У професійній освіті це передбачає партнерські відносини між педагогом і здобувачем освіти.

Таким чином, ідеї Софії Русової є методологічною основою для: формування професійної етики педагогів професійної освіти; розвитку їх громадянської позиції; інтеграції виховного компоненту в освітній процес; а також підвищення соціальної місії педагога в умовах суспільних трансформацій.

Педагогічна спадщина Софії Русової зберігає актуальність у контексті модернізації професійної освіти. Її ідеї сприяють формуванню соціально відповідального педагога, здатного поєднувати професійну компетентність, моральну зрілість і активну громадянську позицію. Реалізація цих положень у сучасній практиці сприятиме підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців та зміцненню соціальної ролі професійної освіти.

Реалізація гуманістичних ідей Русової у закладах професійної освіти сприяє: створенню безпечного й психологічно комфортного освітнього середовища; розвитку ціннісних орієнтацій здобувачів освіти; формуванню соціально активного й морально відповідального фахівця; а також інтеграції виховного компонента у освітній процес закладу освіти.